

مصباح یزدی، محمدتقی، ۱۳۹۳ -

آیین پرواز (۱) ویژه جوانان و نوجوانان / محمدتقی مصباح یزدی - تلخیص: جواد محدثی -

قم: مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ع)، مرکز انتشارات، ۱۳۸۵.

۲۴۸ ص. (مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ع)؛ ۳۳۸؛ اخلاق؛ ۳۶).

۱۷۰۰۰ ریال: 2 - 153 - 411 - 964 ISBN:

۱. اخلاق اسلامی - نسل جوان و نوجوان. ۲. خودسازی. ۳. ذکر. ۴. نماز. الف. محدثی، جواد، ۱۳۲۲ - . ب. عنوان.

۹ پ ۶ م / ۲۲۷ BP

آیین پرواز ۱

ویژه جوانان و نوجوانان

آیت الله محمد تقی مصباح یزدی

تلفیص:

جواد محدثی

مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی

شماره ردیف ۳۳۸

شماره موضوعی اخلاق - ۳۶

۱۲۸۴ - ۷۲

■ آیین پرواز (۱) ویژه جوانان و نوجوانان

- مؤلف: آیت الله محمدتقی مصباح یزدی
- تلخیص: جواد محدثی
- ناشر: مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)
- نویت و تاریخ چاپ: اول، بهار ۱۳۸۵
- چاپ: نگارش
- شمارگان: ۳۰۰۰
- قیمت: ۱۷۰۰ تومان

○ دفتر مرکزی: قم، خیابان شهدا، کوی ممتاز، پلاک ۳۸

تلفن و نمابر: ۷۷۳۳۳۲۶ - ۲۵۱

○ شعبه تهران: خیابان انقلاب، بین قدس و وصال، فروشگاه مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

تلفن و نمابر: ۶۶۹۷۰۲۱۰ - ۳۱

○ شعبه مؤسسه امام خمینی (ره): قم، بلوار امین، بلوار جمهوری اسلامی، مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی (ره)

تلفن: ۲۹۳۳۳۲۸ - ۲۵۱ داخلی: ۶۲۹

کلیه حقوق برای ناشر محفوظ است

شابک ۹۶۴ - ۲۱۱ - ۱۵۲ - ۲

فهرست مطالب

درس اول مفهوم و جایگاه تزکیه

تزکیه و تعلیم، دو هدف اساسی انبیا.....	۱۵
علماء، متولیان امر تزکیه و تعلیم، پس از انبیا.....	۱۶
لزوم توجه بیشتر به امر تزکیه در حوزه.....	۱۸
مفهوم تزکیه.....	۲۰
ویژگی‌های تزکیه در مورد انسان.....	۲۱

درس دوم نفس و تزکیه آن

نفس و انواع آن (اقاره، نواحه، مطمئنه).....	۲۵
نفس طبیعی (حیوانی) و نفس قدسی (الهی).....	۲۸
مراد از تزکیه نفس.....	۲۹
«عامل» و «مانع» رشد نفس.....	۳۰

درس سوم تکامل و تنازل نفس

رشد و تباهی نفس.....	۳۳
حقیقت تکامل نفس.....	۳۴
نفس و «قرب الی الله».....	۳۵
فلسفه خلقت جهنم.....	۳۷

درس چهارم

کمال نهایی انسان: «قرب الی الله»

۳۹	 «کمال خواهی»، فطری انسان
۴۰	 «قرب الی الله»، کمال نهایی انسان
۴۴	 قرب یا آثار قرب؟

درس پنجم

«عبودیت»، راز کمال انسان

۴۷	 عبودیت، راه نیل به مقام تعلق
۴۸	 خدا چه نیازی به عبادت انسان دارد؟
۴۹	 راه وصول به مقام «عبودیت»
۵۱	 عبودیت، امری ذومراتب
۵۲	 مراتب عبودیت

درس ششم

خودپرستی، عامل سقوط

۵۵	 نهایت سقوط انسان
۵۷	 مراتب صعود و سقوط انسان
۵۸	 «خودپرستی» ریشه سقوط انسان
۵۹	 چگونگی گمراهی یا وجود علما

درس هفتم

در جستجوی هویت انسانی

۶۱	 غفلت، عامل سلب هویت انسانی
۶۳	 فراموشی انسانیت، پی آمد غفلت از خدا
۶۵	 نقش توجه به مبدأ و معاد در هویت یابی انسان

درس هشتم

خروج از غفلت

۶۶	 گام اول برای خروج از غفلت: طرح صورت مسأله
----	---

۷۳	گام‌های بعدی
۷۴	هشدار!

درس نهم عوامل غفلت

۷۷	تحلیلی عقلی درباره عامل غفلت
۷۹	عوامل غفلت از دیدگاه «نقل»
۸۰	مظاهر دنیا، اسباب غفلت یا وسیله تکامل؟!
۸۱	نقش «اصل تدویم» در مسیر تزکیه

درس دهم یاد خدا، هویت بخش انسان

۸۳	«غفلت» و «توجه»
۸۵	تلازم «معرفت الله» با «معرفت نفس»
۸۶	نقش «یاد خدا» در تکامل نفس
۸۷	ذکر «کثیر» و ذکر «شدید»

درس یازدهم ذکر لفظی و ذکر قلبی

۹۱	ذکر قلبی یا ذکر لفظی؟
۹۳	برخی از فواید ذکر لفظی
۹۴	نکاتی در مورد ذکر قلبی
۹۵	انواع و مراتب ذکر قلبی
۹۷	به سوی بی‌نهایت!

درس دوازدهم راهی برای ذکر قلبی

۹۹	همه چیز، مایه‌ای برای ذکر خدا
۱۰۰	راز تأکید قرآن بر تدبیر در «آیات» الهی

- ۱۰۲ زمان و مکان، یادآور خداوند.
- ۱۰۳ رویگردانی از شعایر الهی، نشانه مسخ هویت انسانی.
- ۱۰۴ نمونه‌هایی از «اشمنزاز» در روزگار ما.

درس سیزدهم مانعی مهم برای ذکر

- ۱۰۸ بندگان از یاد رفته!
- ۱۰۹ شناخت عوامل غفلت، گاهی به سوی ذکر
- ۱۱۰ عامل و مانعی برای ذکر
- ۱۱۲ استهزای مدرن!

درس چهاردهم اهمیت تفکر، در سیر معنوی

- ۱۱۵ شناخت، مقدمه توجه.
- ۱۱۵ تفکر، مقدمه شناخت.
- ۱۱۶ تفکر در صفات و افعال الهی
- ۱۱۷ تفکر در نعمت‌های خداوند.
- ۱۱۹ تفکر در مورد خویش.
- ۱۲۰ تفکر در هدف‌داری خلقت.
- ۱۲۲ تفکر، وجه امتیاز انسان و حیوان.

درس پانزدهم مقایسه دنیا و آخرت

- ۱۲۵ صداقت بر تفکر
- ۱۲۶ تفکر پیرامون مقایسه دنیا و آخرت
- ۱۲۸ دنیا، سرگرمی کودکانه!
- ۱۲۹ تأکید قرآن بر بی‌ارزشی دنیا.
- ۱۳۰ برداشت غلط از بی‌ارزشی دنیا.

درس شانزدهم دنیا از دیدگاه اسلام

۱۳۳	مردود بودن «رهبانیت» از نظر اسلام.....
۱۳۴	مذمت شدید دنیا در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام
۱۳۵	تفسیر «دنیای مضموم» در کلام امیرالمؤمنین علیه السلام
۱۳۷	نگاه «ابزاروی» و نگاه «استقلالی» به دنیا.....
۱۳۸	آیا تعالیم دینی، مانع رشد و توسعه اقتصادی است؟!.....

درس هفدهم نقش ایمان و عمل صالح در تکامل انسان

۱۴۲	انواع رفتارهای انسان و ارتباط آنها با تزکیه.....
۱۴۳	ایمان و عمل صالح، ارکان اساسی قرب الی الله.....
۱۴۴	رابط ایمان و علم.....
۱۴۴	عنصر اختیاری ایمان.....

درس هجدهم متعلق و مراتب ایمان

۱۴۷	متعلق ایمان در قرآنت مارکسیستی و جدید!.....
۱۴۸	متعلق ایمان در آیات قرآن.....
۱۵۰	مراتب ایمان.....
۱۵۱	ملاک سنجش مرتبه ایمان.....

درس نوزدهم راه‌های تقویت ایمان

۱۵۳	ایمان ظاهری و کفر باطنی.....
۱۵۴	مشکل قناعت به مراتب پایین ایمان.....
۱۵۶	تقویت علم، راهی برای تقویت ایمان.....
۱۵۷	عنصر ارادی ایمان و راه تقویت آن.....
۱۵۹	قرآن و نمونه‌هایی از عوامل تقویت ایمان.....
۱۶۴	وجه اشتراک اسباب تقویت ایمان.....

درس بیستم

تحلیل رابطه ایمان و عمل

۱۶۷	ایمان و تقویت آن، در گرو دو عامل
۱۶۹	تبیین رابطه ایمان و عمل صالح
۱۷۲	گناه، دشمن ایمان

درس بیست و یکم

گناه، عامل سقوط انسان

۱۷۵	بی‌ثمر بودن عمل با کفر
۱۷۷	زیان‌کارترین کسان
۱۷۸	چرا زیان‌کارترین؟
۱۷۹	کفر، سرانجام گناه
۱۸۱	راه‌کارهایی برای نیفتادن در دام گناه

درس بیست و دوم

نماز، سر تکامل

۱۸۵	سر مکتوم؟!
۱۸۶	اهمیت نماز در قرآن
۱۸۷	نماز در آینه روایات
۱۸۸	سر «خیرالعمل» بودن نماز
۱۹۱	نمازهای بی‌روح!

درس بیست و سوم

نقش «نیت» در تعالی و سقوط انسان

۱۹۳	نماز از سه نگاه
۱۹۳	اهمیت «نیت» در نماز و سایر عبادات
۱۹۴	ریا، فاسد کننده نماز
۱۹۷	نیت، شمشیری دولبه

درس بیست و چهارم

ریا

۱۹۹	نیت، شرط صحت عبادت
۲۰۰	ریا و نشانه‌های آن
۲۰۱	ریای ناپیدا

درس بیست و پنجم

نیت و مراتب آن

۲۰۳	مفهوم «انجام کار برای خدا»
۲۰۴	انواع نیت
۲۰۵	نیت صحیح و مقبول
۲۰۸	مراتب عالی نیت
۲۰۹	سیر تدریجی در تکامل و تعالی نیت

درس بیست و ششم

در جستجوی روح نماز

۲۱۱	نماز واقعی
۲۱۳	گام اول برای استفاده از روح و حقیقت نماز
۲۱۳	گام دوم
۲۱۴	گام سوم
۲۱۵	داستانی از مرحوم آیت‌الله خوانساری
۲۱۶	نماز قلبی
۲۱۶	افسانه یا واقعیت
۲۱۸	تفاوت نماز با توجه و نماز غافلانه
۲۱۹	آخرین نماز
۲۲۰	نماز، ملاقات با بزرگ‌ترین بزرگ

درس بیست و هفتم

نماز خاشعان

۲۲۳	خشوع، راهی به حقیقت نماز
-----	--------------------------

۲۲۳	 مفهوم خشوع
۲۲۶	 خشوع ظاهری و خشوع واقعی
۲۲۹	 خشوع و اسباب آن

درس بیست و هشتم راهی برای خشوع در نماز (۱)

۲۳۱	 «خشوع»، «خوف» و «خشیت»
۲۳۲	 توجه به بزرگی خداوند، عامل پیدایش خشوع
۲۳۳	 معنای عظمت الهی
۲۳۴	 ترس از خدا؛ چرا؟
۲۳۵	 تفاوت خوف ما یا خوف اولیای الهی از خدا
۲۳۷	 ترس محرومیت از نگاه خداوند!
۲۳۸	 ترس از عواقب گناه
۲۴۱	 چهارمین عامل برای خشوع
۲۴۲	 رابطه «محبت» و «خشوع»
۲۴۳	 راهی برای ایجاد محبت خدا در دل
۲۴۷	 عظمت نعمت‌های معنوی در مقایسه با نعمت‌های مادی

پیش‌گفتار

از انبوه حکایات موجودات، شاید شگفت‌انگیزتر و غریب‌تر از همه، داستان «انسان» باشد. از یک سو، انسان موجودی است که خدای متعال چنان استعدادی در او نهاده است که می‌تواند خلعت «خلافت‌اللهی» بر تن نموده و مسجود و مخدوم ملایکه شود.^۱

در قوس صعود و تکامل، انسان می‌تواند تا مقام «مقعد صدق عند ملیک مقتدر»^۲ اوج بگیرد؛ جایی که از بالاترین درجات کمال و قرب به حضرت احدیت محسوب می‌گردد و حضرتش او را با خطاب «یا ایتها النفس المطمئنه» مخاطب می‌سازد و در ضیافتی خاص، به عطای «فادخلی فی عبادی وادخلی جنتی» می‌نوازد.

از سوی دیگر، همین انسانی که مدال «الحسن تقویم» را از خالق هستی دریافت کرده، گاه آن‌چنان سقوط می‌کند که به پست‌ترین مراتب هستی فرو می‌غلطد.^۳ در این هنگام تا بدان حد فرومایه و بی‌مقدار می‌گردد که هم‌سنگ چهارپایان و بلکه فروتر از آنها قرار می‌گیرد و به چنان فلاکتی گرفتار می‌آید که رتبه‌ای بالاتر از «شر الدواب»^۴ بدترین جنبندگان نمی‌توان برایش در نظر گرفت.

۱. ر. ک: بقره (۲)، ۳۰-۳۴.

۲. قمر (۵۴)، ۵۵.

۳. تین (۹۵)، ۵.

۴. انفال (۸)، ۲۲ و ۵۵.

به راستی سر این همه صعود و سقوط چیست؟ چگونه است که وجودی واحد، اقتضای دو سیر این چنین متضاد را دارد؟ چه چیز نهال وجود انسان را شکوفا و بارور می‌سازد و چگونه است که این نهال می‌سوزد و خاکستر می‌شود و از بین می‌رود؟

کتاب حاضر تلاشی است برای پاسخ به پرسش‌های فوق و پرسش‌هایی دیگر نظیر آنها که ذهن‌های بسیاری را به خود مشغول می‌دارد. آنچه پیش رو دارید خلاصه درس‌های اخلاق استاد فرزانه و فقیه و فیلسوف گرانمایه، حضرت آیت الله محمدتقی مصباح یزدی است که توسط حجت‌الاسلام والمسلمین آقای جواد محدثی جهت استفاده نسل جوان و نوجوان به تلخیص درآمده است. این درس‌ها در سال‌های تحصیلی ۱۳۷۹ و ۱۳۸۰ در قم و در جمع طلاب و سایر علاقه‌مندان برگزار گردیده است. خدای را شاکریم که بار دیگر توفیق داد کتابی از مجموعه آثار استاد مصباح - دام ظلّه - را به پویندگان راه حقیقت و تشنگان زلال هدایت تقدیم داریم. امید آن داریم که با نشر این اثر، سهمی هرچند کوچک، در گسترش فرهنگ اسلام و اهل بیت علیهم‌السلام داشته باشیم.

مرکز انتشارات مؤسسه آموزشی و پژوهشی امام خمینی رحمته‌الله